

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 13/2004 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2003

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä huhtikuuta 2004 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2003 (K 1/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen, osastopäällikkö Matti Aho, maatalousneuvos Matti Hanula, maatalousneuvos Esko Juvonen, vanhempi hallitussihteeri Kari Valonen, ylitarkastaja Kirsi Heinonen ja ylitarkastaja Juha Mantila, maa- ja metsätalousministeriö

- lainsäädäntöneuvos Sten Palmgren, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Monica Melén-Paaso, opetusministeriö
- neuvotteleva virkamies Marja Leskinen, Oikeuskanslerinvirasto
- läänineläinlääkäri Riitta Heuru, Länsi-Suomen lääninhallitus
- dekaani Hannu Saloniemi, Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleistä

Perustuslain huomioon ottaminen EU-asetusten valmistelussa

Maa- ja metsätalousvaliokunnassa on ollut toistuvasti esillä kysymys siitä, miten EU:n säädösten, varsinkin asetusten, suhdetta Suomen perustuslakiin arvioidaan niiden kansallisessa valmistelussa. Lausunnossaan valtioneuvoston kirjelmästä ehdotuksesta Euroopan neuvoston asetukseksi yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2100/94 muuttamisesta (MmVL 9/2004 vp — U 21/2004 vp) valiokunta kiinnittikin erityistä huomiota siihen, että jo valmisteltaessa Suomen kannanottoja yhteisössä viireillä oleviin säädösmuutosehdotuksiin tulee

selvittää ehdotusten vaikutukset maamme valtiosäännön kannalta.

Valiokunta toteaa, että Suomen liittyminen Euroopan unioniin merkitsi lainsäädäntövallan osittaista siirtämistä EU:n toimielimille. Tämän vuoksi Suomen valtiosääntöä muutettiin, jotta eduskunta voisi myötävaikuttaa yhteisön säädösten valmisteluun. Perustuslain 96 §:n mukaan eduskunta käsittelee ehdotukset sellaisiksi säädöksiksi, sopimuksiksi ja muiksi toimiksi, joista päätetään Euroopan unionissa ja jotka muutoin perustuslain mukaan kuuluisivat eduskunnan toimivaltaan. Pelkistäen tämä merkitsee sitä, että eduskunnalla tulee olla mahdollisuus käsitellä kaikki asiat, jotka kuuluisivat sen toimivaltaan, jos Suomi ei olisi EU:n jäsen.

Perustuslain 94 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Jos kansainvälinen velvoite koskee perustuslakia, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä (perustuslain 95 §:n 2 momentti). Näin ollen Suomi ei voi tavallisessa järjestyksessä hyväksyä EU:n asetuksia, joiden syystä tai toisesta voidaan katsoa olevan ristiriidassa Suomen perustuslain kanssa.

Kysymys EU-säädösten suhteesta perustuslakiin saattaa nousta esille jo arvioitaessa unionin ja jäsenvaltion välistä toimivaltaa jossakin asiassa. Valiokunnalle nyt toimitetussa selvityksessä on todettu, että valmisteluelimissä, varsinkin valtioneuvoston asettaman EU-asioiden komitean alaisessa oikeudellisessa jaostossa, tutkitaan säännöllisesti säädösehdotusten suhdetta EU:n toimivaltaan, jolloin pyritään valvomaan, ettei ehdotus merkitse EU:n toimivallan ylittymistä. Toisaalta kysymys EU-säädösten suhteesta perustuslakiin saattaa nousta esiin myös silloin, kun EU:n toimivaltaan kuuluvan säädösehdotuksen aineelliset säännökset liittyvät perusoikeuksiin siten, että ehdotusta olisi arvioitava myös Suomen perustuslain kannalta. Tuolloin jokin yhteisön säädösehdotus voi olla perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön vastainen. *Valiokunta katsoo, että näissä tapauksissa Suomen valtuuskunnan tulee EU:n valmistelussa nostaa asia esille riittävän varhaisessa vaiheessa. Jos jossakin asiassa säädösehdotuksen ja perustuslain välillä on ilmeinen ristiriita, tulee Suomen tehdä varauma eikä hyväksyä ehdotusta.*

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää myös välttämättömänä, että EU-asioiden valmistelua koskevissa ohjeissa riittävän selvästi ilmaistaan, että valmisteluasiakirjoissa tulee tarpeen vaatiessa myös arvioida säädösehdotusta Suomen valtiosäädännön kannalta. Varsinkin niin sanotuissa E- ja U-kirjelmissä tulee tarvittaessa

kiinnittää eduskunnan huomiota mahdollisiin valtiosääntöoikeudellisiin ongelmiin.

EU-asioiden kansallisessa valmistelussa on myös tärkeää, että eduskunta saa asiat mahdollisimman nopeasti käsittelyyn. Tämän vuoksi EU-säädösehdotusten perustuslakikytkennän arviointi ei saa liiallisesti viivästyttää asioiden toimittamista eduskunnalle. Tärkeää on, että kirjelmissä kiinnitetään eduskunnan huomio mahdollisiin ongelmallisiin ehdotuksiin. Esittelevä ministeriö voi sen jälkeen jatkaa perustuslakiin liittyvän kysymyksen selvittelyä, samanaikaisesti kun asiaa käsittelevä valiokunta kuulee asiassa asiantuntijoita ja pyytää tarpeen vaatiessa perustuslakivaliokunnalta valtiosääntöoikeudellista arviointia.

Eläinlääkäripalvelujen riittämättömyys erityisesti maaseudulla

Valiokunta kiinnittää huomiota maamme eläinlääkärimäärän riittämättömyyteen erityisesti maaseudulla. Eläinlääkäripula on keskeisenä syynä kunnaneläinlääkärin virkojen täyttämättä jäämiseen. Virkoihin hakeneiden määrä vaihtelee tosin alueellisesti, ja mm. kielitaitovaatimus maamme rannikolla on eräs hakijoita karsiva tekijä. Voimakkaimmin eläinlääkäripula koetaan kuitenkin vuosilomasijaisten huonona saatavuutena ja vaikeutena päivystysten järjestämisessä. Osassa päivystysrenkaista on vain kolme eläinlääkärinä, jolloin arki-, yö- ja viikonloppupäivystykset muodostuvat raskaiksi. Tarvittava eläinlääkäreiden määrä olisi yleensä 4—5 eläinlääkärinä rengasta kohden. Pulaa eläinlääkäreistä on myös lemmikkieläinvastaanotoilla, valtion hallinnossa, tarkastuseläinlääkärin tehtävissä sekä tiedekunnan tutkimus- ja opetustehtävissä.

Eläinlääketieteen perusopintojen laajuus on kuusi vuotta. Eläinlääketieteen opintonsa aloittavien määrä on ollut varsin samansuuruinen vuodesta 1991, jolloin 48 opiskelijaa aloitti opintonsa. Tällä vuosikymmenellä on opintonsa aloittaneita ollut 51—54 opiskelijaa vuodessa. Myös eläinlääketieteellinen tiedekunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota eläinlääkäripulaan eri toiminta-aloilla maassamme ja esittänyt opis-

kelijoiden sisäänoton kasvattamista. Tällä hetkellä eläinlääkärikoulutusta lisätään koko ajan muissa Pohjoismaissa. Maamme eläinlääkäreiden koulutusmäärä väestöpohjaan suhteutettuna on selvästi Euroopan alhaisin.

Myös opetusministeriön eri työryhmät ovat muistioissaan pitäneet tarpeellisena eläinlääkäriopiskelijoiden määrän lisäämistä 65—70 opiskelijaan vuodessa. Samalla on tuotu esiin tarve lisätä opettajavoimavaroja. Tiedekunnalle jo valmistuneet uudet tilat Viikin kampukselle mahdollistavat opiskelijoiden määrän lisäämisen jo ensi vuonna, kunhan kliinisen eläinlääketieteen laitoksen ja eläinsairaalan rakennustyöt aloitetaan pikaisesti valmiiden suunnitelmien mukaisesti. Tiedekunta on ilmoittanut olevansa valmis opiskelijalisäykseen, jos se toteutetaan samanlaisella rahoitusohjelmalla kuin lääkärikoulutuksen nykyinen lisäohjelma.

Eläinlääkärikoulutuksen lisääminen vahvistaisi myös maamme kansantaloutta. Suomi tarvitsee alan hyvin koulutettuja osaajia kotieläintuotannon, elintarvike- ja lääketeollisuuden sekä tutkimuksen palvelukseen samoin kuin seura- ja urheilueläinpraktiikkaan niin ihmisten kuin eläinten hyvinvoinnin ja terveyden turvaajiksi.

Valtioneuvosto päätti 24.2.2000, että maan ainoa eläinlääketieteellinen tiedekunta jatkaa toimintaansa Helsingissä ja siirtyy uusiin tiloihin Viikkiin, jonne iso osa tiedekunnasta on jo muuttanut. Rakennushankkeen viimeisessä vaiheessa tiedekunnalle suunniteltuja tiloja on kuitenkin voimakkaasti karsittu. Poistetuista kohteista merkittävin on hevossairaala, jota ei voi-

massa olevien päätösten mukaan voida lainkaan rakentaa. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä erityistä huomiota siihen, että eläinlääkärikoulutuksessa tulee noudattaa EU-säännösten asettamia vaatimuksia. Yliopistollisen hevossairaalan olemassaolo on välttämätön osa eläinlääkärikoulutusta. Puutteellinen, ilman asianmukaista hevossairaalaan annettava koulutus olisi vakava uhka alan koulutuksen nykyiselle korkealle laadulle ja johtaisi tilanteeseen, jossa eläinlääkäreiden laillistuminen ei olisi enää mahdollista Suomessa. Samalla korkeatasoisten eläinlääkäripalvelujen saatavuus Suomessa vaikeutuisi entisestään.

Kertomuksen lausumat

Valiokunta toteaa, että hallituksen toimenpidekertomuksesta voidaan poistaa seuraavat lausumat:

— Kalastuslain muutokset ja kalastuksen valvonta (HE 68/1997 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta)

— Kotieläimillä harjoitettava harrastustoiminta (HE 138/2001 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta)

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

MmVL 13/2004 vp — K 1/2004 vp

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Sirkka-Liisa Anttila /kesk	Minna Lintonen /sd
vpj.	Harry Wallin /sd	Eero Lämsä /kesk
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Erkki Pulliainen /vihr
	Pertti Hemmilä /kok	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Matti Kauppila /vas	Pekka Vilkuna /kesk
	Esko Kiviranta /kesk	Lasse Virén /kok
	Katri Komi /kesk	vjäs. Klaus Pentti /kesk
	Esa Lahtela /sd	Unto Valpas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.